

Хаһаайыннаһын механизма

БАСТАКЫ УЛАХАН СИТИНИИ, БИЛИНИИ

Республикада государственной собственности 10 сыллаах үбүлүөйгө өрөһөйдөөхтүк бэлиэтэнэ. Олор истэринэн ытыллыбыт "Үбүлүөйдөөх Саха оһро" быысталка-дьаарбанка улахан болжолотуну тарта. Бу дьаһал "Кыайы 50 сыла" комплексна үөрүүлээхтик сабыллына, кыайылаахтар быһаарыллылар. Чурапчылар ситиһилээхтик кытыбыттарын, тус-тустаа салаларынан араас номинацияларга бэлиэтэммиттэрэ көрдөрөр. Ол туһунан ситиһилии соруг билсэн турарбыт.

Улууска өрүү ситиһилээхтик кыттар үлэ коллективтарын сэргэ манна биһирэмска күөрэс гыммыт тэрилтэтинэн — улуустаагы маһы танаастыыр комбинат (ХЭО) буолла. Комбинат бу быысталка — дьаарбанка иһинэн "Олорор дьэ-2000" номинацияга кыайылаабынан тахсан, анал Дипломунан уонна сертификат сибидиэтэлистибэтинэн бэлиэтэнэ. Соһучу үөрүү дьэххэ. Того дьэгэххэ, рынок усуллубуйатыгар киһирэр быыс кэмнэ ордук манньк онорон таһаарар тэрилтэлэр эстэр аакка барбытара. Чурапчытаагы комбинат эмиз үлэһиттэрэ аһыйаан, салалтага да уларыйан — тэлэрийэн баар-суох мөккүрүтэр бу сыллары аһарбыта. Оттон илин энэр улуустары эгэр буоллаха, күн-бүгүн соботуон хаалла. Манан олоххо бэйэ миэстэтин туруулаһары эрэ буолбакка, ону аһаан бүгүнгү республикабыт сайдан кэлбит 10 сылыгар бэйэтин онуһуктарынан кыттан кыайылаабынан ааттамыта — ситиһи уонна билиһини.

Онон республикада кыайылаах тэрилтэбит үлэтин-хамнаһын кытта ситиһи миэстэтингэр тийээн билсизэни. Комбинат кырдык дьобуһаабыт. Били, советскай кэмгэ мунууаан 80-ча үлэһиттээх бэйэтэ, билигин 20 киһилээх көрүстэ. Эмиз бэйэтэ тулуту киэн-куок кулууп дьэ-25 контуоралаах эбит буоллаһына, 4 квартираллаах дьон олорор уопсай дьэ-25 элэригэр биһирэтирэн биир квартираны ылан олорор.

— Эрдэ комбинат үлэһиттэрин олордорго анаан бас билэр ведомственной 2 уопсай дьэ-25. Дьэ-25 холбоон 8 квартираллаахтар ээ, олордон 7-тэ приватизацияламмыта, хаалбыт биир квартираны ылан, дьэ, бу контуора окостубуллут, — дин көрсөр комбинат директора Г. Г. Монастырев.

Бэйэтэ да салайар аппарата 4-5 штаттаах хаалбыт тэрилтэ септөөх дьаһаны, хата, сага сиринэн, офиска майгылыыр. Гурый Гурьевич директорунан ааспыт сыл бэс ыйыттан үлэлиир, киһини үлэ коллективин уопсай муньабынан талбытара. Быһата, тэрилтэ олоһун-дьаһабын ымпыктаан-чымпыктаан үчүгэйдик билэр, уруккуттан даһаны бас-көс тутта үөрэммит киһилэригэр үлэһиттэр улахан итэһилии сүктэрбиттэрэ.

— Дьэ, Гурый Гурьевич, үлэһин туохтан сагалалабыккыны? — дьэ-25 ыйытабыт.

— Дьэ-25 тэрилин оноруу-туттан. Маһы өссө мин иһини-бикэ, директордаабыт П. К. Попов сагалалабыта. Ити эрэр билиһини кэмгэ дьэ-25 тэрилтэ ханна да элбээн, наадыһы онук хамаага буолбатах уонна дьон ирдэбилэ да улаатта. Аны кэлин матырыяал сыаната ыраахана, көстөн биэрбэтэ баар. Онон кэлинги өртүгэр сүрүннээн тутууга аналлаах матырыяаллары (стройдеталлары) итиһинэ пилотатырыяаллары онорууга жүүскэ ылыстыбыт. Ол дьэ туттааччыларга, тутуунан дьаарыктанар тэрилтэлэргэ уонна быйыл "2000 үтөө дьыала" хамсааһыныгар кирибит объектарга хамаатык туттулар. Сакаас элбэх, — дьэ-25 буолла.

Онон таһаарар тэрилтэ сакаас баара элбэки эгэр. Икки үлэ ситиһилэринэн 800 тыһ. солк. госскаасылбытара буолбут. Ити үлэтин-харчыттан 25 бырыһыана кирибит. Госскаасчыттарынан улуустаагы киһи балыһа уонна үөрэх управленета эбит. Балыһага ороннор, туумбалар, оскуолаларга, уһууаанарга араас үөрэх тэрилтэлэрэ наадалар бебэ. Иһини үлэ-лэригэр тренажернай

онуһуктарга көмүскэбит бырайыактардаахтар. Манан сакаас кириитэ өссө элбиһир кыахтаах. Оттон билигин госскаастары толорууга кирибиттэр. Бу билигин сүрүн үлэлэрэ.

Быйыл 1500 кубометр бэс маһы соботуопкалаан, үлэ таһаарыммыттар, нэһилиһиннээх аһаан онуһуларга сакаасчыттар бэйэлэрин матырыяалларынан эмиз тутаналлар. Тэрилтэ тыаба мас соботуопкалыыр биригээдэлээх, пилорам сыактаах уонна мастарыскайдаах. Онон тэрилтэ уруккуттан баар производствот салааларын илдьэ олорор. Биһир иһини бастың үлэһиттэринэн сирдээхтик киэн туттар. Онук дьонунан күн бүгүн столлярдар убайды-бырааттмы Дьяконов Борис уонна Александр Гаврильевичтар буолаллар. Киһилэр кыһамныларынан элбэх столлярнай станок реконструкцияланан үлэсэ кирибит. Борис Гаврильевич бэйэтэ рационализатор ааттаабыт. Производстваы тэриһингэ сыак мастара А. И. Федотов үлэтэ биһир урдуктук сыаналанар. Дьобус тэрилтэ манньк таллаһаах дьонунан элбэки ситиһилээх сеп. Иккиһинэн, коллективка баһыйар үгүстэрэ эдэр дьон. Онон да сыакалаатахха, тэрилтэ иһини-лээх.

Производственной базаны санаттан тэриһин, реконструкциялаһын үлэтэ барыга көстөр. Улахан мастерскойдарын оскуолаба биһирэн туһананарга үлэһиттэр, салалта да туруорсар эбит. Оттон ол онуһугар комбинатка үлэһиттэр бэйэлэрин күүстэринэн уруксу гаражтарын мастерскойга кубулуутан онорбуттар. Киэнэ, сырдыга үлэлииргэ табыгастаах, сыһыанар хостоох. Манна бу күн улуустаагы киһи библиотекаттан кэлэн киһигэ, сурунаал аһалан билиһиннэрэ олороллоро. Били, республикада бастааннар ылбыт Дипломнара уонна сибидиэтэлистибэлэрэ эмиз бу хосторугар ууруллан турарын көрдүбүт. Мастарыскайга түннүк араамалара кыстанан тураллар, атын да бэлэм бородууксуйа элбэх. "Улуустаагы киһи балыһа госскааһа бүтэн эрэр", — дьэ-25 быһаардылар.

Аттынаагы мастарыскайга үлэ үгэнэ эбит, дьон эмиз сакааһы толорор түбүгэр сыдыаллар. Киһилэри арадыһаах пилорамщиктаран биригэдири-дэрэ П. П. Винокуров уонна пилорамщик Н. Н. Давыдов киһирэ сыдыалларыгар түбэһэн кэпсэтин хааллыбыт.

— Пилорам сыаба 4 үлэһиттээх. Сакаас төһө элбэх киһиринэн үлэлиибит. Күннэ, быһа холууан, 7-8 ку-

бометр пилотпродукцияны эрбэтэбит. Гутуулар, культу-ралар, институт сакаастарыгар үлэ-лэтибит. Бэс маста-ахпыт. Бэйэлэрин матырыяалларынан "арчыларга" эрбэтэбит. Биһир иһини-ник "үтөө дьыала" дьэ-25 үлэ эмиз элбэх уонна араас. Уопсайынан, үлэ, сакаас элбэх, — дьэ-25 буолла.

"Үтөө дьыала" дьэ-25 кэ дьили, тэрилтэ тустаан бу хамсааһынга кытыһыттан киһи ыһыммит. Ол курдук, анардас бу сылаа 200 тыһ. солк. тахсаахх үлэ онуһу-лубут. Баһыта кэриэтэ кири-бит сакааһы толоруу. Холо-бур, культура управленета улуус киһингэр тутуллар объектарыгар 100 тыһ. вет-станция сага лаборатория-тыгар 45 тыһ., Чакыр, Төлөй спортзалларыгар туһаан-наабынан 50-30 тыһ. солк. үлэ-лээн биэрбиттэр. Ити-лэри таһынан онуһу онорор тэрилтэ быһымынан нэһилиһиннээтэн киһирэ са-каастары толороллор. Оттон баһыларыттан уругатан, туох баар күүһү-кыаһы ууран үлэ-лиһилэрэ, дьэ, ити үтөө ах-тылыбыт быйыл мүлчү ту-таран ылбыт госскаастара. Мантан тирэх эһан, тэрилтэ тэрилтэ курдук, үлэ былаана да онуһулар, үлэ объекта да биллэр буолбут. Эрдэ сака-ас төһө-хачча киһиринэн эрэ күннээгинэн "устан" үлэ-лээн кэллэхтэрэ.

Онон да буолан, бэйэ, тэрилтэ баарын туруулаһан улууска ытыллар дьаар-банка-быысталкаларга кыт-тан, онорор бородууксуй-

аларын киһини көрдөр-үлэм уопутуран ити респу-бликада тийэ аатырдаһара, суравырдаһара.

— Быысталкада миэстэс баар олохтоох матырыяал-тан онуһулубут бородуук-суйабыт улахан сыананы ыл-ла. Дьэ-25 тэрилтэриһинэн (мебелиһин) буолбакка, ту-туу матырыяалларынан, де-коративнай-общиночнай онуһуктарынан, ааннар, түннүктэр холуодаларынан, наһиһиһтарынан, плитус-тарынан эһи кытыһыны-бит. Сэгээрдилэр, ордук туһаан-наах миһиһтерстволар интэ-ригээтэриһин биллээрдилэр, биһирэ үлэлииргэ эһилэр, — дьир директор Гурый Гурь-евич.

Комбинат рынок кэми-гэр үлэ-лээн кэлбит уопуту-гар бастагы улахан си-тиһинтэ буолар дьэххэ. Бый-ыл тэрилтэ төрүттэммитэ 60 сыллаах үбүлүөйүгэр-дьобун бэлэх. Коллектив ки-эн туттууга — юни үлэһиттэ-рэ. Бүгүн үлэлиһи олорор производственной базала-рын, хамсааһат баһыдарын-дуолларын хангыһан, тэ-риһтэ үлэ-лээн киһилээн-сагалалаан кэлбит дьонно-рун, ер сылларга директор-даабыт А. П. Листиковы, үлэ ветеранарын Д. Ф. Чепало-вы, Н. Н. Местниковы, А. Г. Дьяконовы, А. И. Федотовы маһа киэн тутта ааттыыл-лар. Кырдык, тэрилтэ бүгүн киһилэр тэриһиһит базала-рыгар үлэлиир, рынок ыар-гыһыгар бэриммэккэ сал-гыы сайдар.

С. СЕМЕНОВА.

Хаартыскаларга: 1. директор Г. Г. Монастырев тэрил-тэ-25 столляртан сагалалаан билиһин кылаабынай бухгалтеры-нан үлэлиир Н. В. Шадринаны кытта үлэни быһааныһыллар. 2. Мастарыскайга үлэ үгэнэ. 3. Столяр Т. А. Назаров.

"2000 сылга — 2000 үтүө дьыаланы!"

БУ МАНТАН КУОРСУН АННЫНАН ҮҮННҮНЭР ОЛИМПИЕЦ УОЛАТТАР

Икки хонуктаабыта ыраас күнүкөн чомолуйа, хара сир устун киһин кэлээн иннинэ дуолуйа хаамп, күүлэйдэ диэбит курдук түрбүт күмүт-дьылбыт эмискэ уларыан бэргэһэ-бүтүн хаар-силлиэ ытыллан кырыа кыһын обургу бэйэтин быраабыгар киирэн эрэре билиннэ. Дьэ, кырдык даҕаны, чыккытаан түһэн сытыы тыл-ким тулуурдаах, өлөс барарый, мингинниин утары көрүс, күрөстэс диэбиккэ дылы. Ол эрэри киһи барахсан итинтэн инниэ дуо, уолуһуй-бакка онгоруун онгоро, үлэли-хамсыы сырыттабыа.

Хата, манньк күн-дьыл түрбүтэ, Төлөйгө тустуу саалатын аһыма, эдэр тустууктары тулуурдаах, эр санаалаах, ыраакаттартан чарыйбат модун санаалаах буоларга үгүйдүм, ордук бэлэ буолла. Алтынны 14 күнүгэр Төлөй дэриэбинэтин олохтоохторо "2000 сылга — 2000 үтүө дьыаланы!" хамсааһыны өйөөн дьиз-кэргэниэн тустуу саалатын тутан үлэбэ киллэрибт Адамовтар бу тутууларын үлэбэ киллэриэн официальнойдык аһар, оскуолаба туттарар күннэрин ыгырыллан кэлбит ыалдьыттардыын үөрүүлэх быһымамайгыга бэлэстэтилэр.

Сүүрбэһис үйэ түмүктэһиннээх сылын Республикабыт Президент кэлэр үйэбэ угулаат ууран үтүө дьыалаларынан түмүктүбүт дьон ыгырыы таһаарбытын Саха сирин олохтоохторо үөрэ-астына көрсүбүттэрэ, дьыаланы өйөөбүттэрэ. Аналлаах укаас тахсыыттан Егор Егорович Адамов, эдэрбэ дьэри утуйар уута көлүгэ, түгү эмэ үйэлээби, кэскиллээби онгортон бу дьыаланы өйөөбүт киһи дьон. Маныаха киһи уруксу өттүгэр "Обо уонна обо спордун сылыгар" анаан үчүттэллэр олохтор уолсайдарын ситэриэн тутан үлэбэ киллэриэн бээрэн үтүө дьыаланы онгортон олохтоохторо бэйэтэ эдэрини "идея киһиэхэ эмискэ, соһуччу киллэр". Биир үтүө сарсыарда 5 чааска "Ыннаттарбар эт-хаан өттүнэн сайдалларыгар, чэбдик олохко тардылалларыгар анаан тустуу саалатын тутан биэриһибин" дьон санаа күлүм гына түспүтэ. Дугдуруй да-обус, бу санаатын тутан нэһилиэк баһылыгар Инокентий Николаевич Аммосовка эппитэ. Баһылык, бэйэтэ эмиз элбэх идеялардаах, саҕаны-бастыгы киллэрэри сөбүлүүр киһи, тутан сөбүлэспитэ, өйүүргэ эрэнэрибэтэ. Дьыала, аны, саамай кытаанаҕа, дьиз хаһаайкатын сөбүлэни ыһыма тийбитэ. Элбэх кэспити, бэйэ кыабын суоттаны түмүгэр дьиз-кэргэн биир тылга кэлэн тустуу саалатын тутарга быһаарыммыта. Мугудай нэһилиэгэр буолбут Саха Республикатын Президент М. Е. Николаев кыттылыах муньаха дьонноруот ортотугар хаһаайын дьиз-кэргэниэн аатытан сааланы тутарга тылын биэрибэтэ, хайдах буолуохтаарын макетын көрдөбүтэ. Дьэ ити бэриллибт дьиз тыл тулуутун макетыта буолан бүтүн Төлөйгө саҕа, тулсабай тутуулаах тустуу саалата дьэн-дэйдэ.

Таһыттан да көрүүгэ дыһы-дьыл, тулсабай гына онгоһуллубут саалаба киирэн

калэбит. Иһирдэ бу үөрүүлэх түгэниэ анаммыт тустууга аһаҕас түрүк ытыллан, халсыһылар үгэниэн бара тураллар эбит. Ыһы-хаһы, олохтоохтор бэйэлэрин уолаттарыгар "ыалдьы" бэргэ.

Өрөгөйдөөх түгэн-сааланы лэнтэ быһан официальнойдык аһы тийэн кэлэр. Сааланы үгэһинэн аал уоту алдааһын, саҕа дьизбэ киири сирин-туомун тутуһу кэспиттэн, нэһилиэк баһылыга киирэр аны туора тардыллыбыт лэнтэни быһар чизс Адамовтар дьиз-кэргэн аҕа баһылыктарыгар Егор Егоровичка, далбар хотунугар Татьяна Афанасьевнага, "2000 үтүө дьыалаларга" дирекция ситириилээх директора Инокентий Васильевич Бочкаревка уонна Чурапчы улуусун баһылыгар Алексей Алексеевич Шадринга тиксэриллэрин туһунан биллэрэр. Муштубут дьон дохсун ытыстарын тыаһын ортотугар ити миссия толорулар. Сааланы туттарбыт дьиз-кэргэн аатыттан Егор Егорович тутуу үйэлээх буоллун, элбэх чарылхай талааннаах тустууктар бу кыһага иһилиниһир дьиз албаан туран символическай күлүүс тылын оскуола директора Василий Иванович Нестеревка туттарар. Үөрүүлэх быһымамайгыга быйыл сайын ытыллыбыт республикатаабы "Боотурдар оннууларыгар" тустан бэйэтин ыһааһымыгар чемпионнаабыт Петя Гүлэева, иккис бириэстээх миэстэни ылыт Эрчим Чельбердиновка нэһилиэк аатыттан харчынан премия туттарылар. Киһилэри эрчийэн манньк кыаһыма тизрибт тренер Василий Дмитриевич Сивцев эмиз харчынан бириэмийэлэнэр.

Нэһилиэк сайдытыгар, ыччата эт-хаан өттүнэн сайдытыгар улахан оруолу ыһахтаах бу тутуу аһыма анаммыт үөрүүлэх муньаха культура дьытыгар элбэх киһи муһунна. И. Н. Аммосов Төлөй нэһилиэгин билигин социальная-экономическай баһаанынатын билиһиннэрэн тутан "2000 үтүө дьыала" хайдах ыһан, үлэлээн-хамсаан иһэлэрин кэспир. Киһи Адамовтар дьиз-кэргэн нэһилиэккэ үлэлэринэн-хамнастарынан, өйдөрүнэн-санааларынан биир инники иһэччилэринэн буолалларын, олохтор, үлэллэр түөлбэлэрэ сайдарыгар элбэи онгортуттарыгар махталы биллэрэр. Тустуу саалата тутуллубутунан сибээстээн, олохтор сүүмүрдээн эрчийэр сыалтан нэһилиэккэ 17 миэстэлээх интэринээт аһыллар буолбутун иһитиннэрибитин муштубуттар дохсун ытыс тыаһынан көрсөлөр.

Улуус баһылыга А. А. Шадрин билингин сайдыылаах кэмгэ олоху хамсаатаччыларынан Адамовтар курдук модун санаалаах, ыраакаттаран толлон турбат дьоннор буолалларын тоһоолоон бэлэстэбэтэ. Нэһилиэк олохтоохторугар киллэр саҕаны киллэригэ элбэхтик үлэлэллэрин иһин махтанар. Салгы киһи Саха Республикатын суверенитетын 10 сылынан сибээстээн ити бэлэ датарга орубуна 10 сааһын туолбут Сардаана Максимовага СР Президентин ааты-

тан Эдэрда сурук уонна өйдөбүннүк бэлэ туттарар.

"2000 үтүө дьыалалар" хамсааһыны олоххо киллэрэр ведомстволар икки ардыларынаагы толорор дирекция директора И. В. Бочкарев СР Президентин М. Е. Николаев уонна бэйэтин аатырыттан Адамовтары уонна Төлөй олохтоохторун тустуу саалатын үлэбэ киллэрибт үөрүүлэх күннэринэн эбэр-дэлэбэтэ. Киһи "үтүө дьыалалар" хамсааһын сааламмыта бүтүн, алтынны 14 күнүгэр, биир сыла туолбутун иһитиннэрдэ, бырааһыннык бу күн түбэспитэ ордук суолталаарын бэлэстэбэтэ. Президент грамотатын уонна сыналаах бэлэһин Татьяна Афанасьевнага уонна Егор Егоровичка, дьон-сэргэ үөрүүтүн-көгүүтүн ортотугар туттарар. Бу тутуу олоххо киллэригэ иһилэрин араарбакка үлэлэбт биригээ-дэ иһилэтиригэр И. Н. Николаевка, С. И. Нестеревка, М. Е. Максимова, М. А. Ксенофонтовка "2000 үтүө дьыала" знагы, харчынан бириэмийэни, А. Н. Степановка, И. Н. Аммосовка харчынан бириэмийэни туттартылар.

"Сахафермер" ассоциация президентэ Гаврил Гаврильевич Сивцев Төлөй нэһилиэгинин сибээстээхтик үлэлиллэрин, инникитин иһин өссө сайыннарар былааннаабын этэн туран тустуу саалата аһыллытыннан сибээстээн Адамовтар дьиз-кэргэттигэр МТЗ тракторы лизинг көгүө ылар докумуону туттарар. Бастагы аһыллыт ассоциация бэйэтэ уйуларын туһунан иһитиннэрини саалаба олохсоччулар ытыс тыаһынан доһуоһуллур.

Чурапчытаабы физкультура уонна спорт институтун ректора Михаил Дмитриевич Гүлэев улууска бастагы тустууга аналлаах саала кииригинэн олохтоохтору эбэр-дэлэлиир. Спортивной оскуола филиалынан буолар Төлөй оскуолатын тустууктарын ситиһилэрэ үчүгэйиттан астынарын, иһинээх тренер В. Д. Сивцев оруола улаханын бэлэстиир. Бу саалаба дырыктанан республика, Россия, Аан дойду, Олимпийская чемпионнар үүнүгэр дьон алгыс тылын тиздэр.

Улуус баһылыгы бастагы солбуйааччы, "2000 үтүө дьыала" хамсааһыны улууска сүрүннүү комиссия председателэ Петр Николаевич Мишкин бу үлэ хаамаатын билиһиннэрэр. Киһи 9 ый түмүгүнэн улуус бу хамсааһынга инники күөҥгэ тахсытынан иһитиннэрэр, иһинээх Төлөй нэһилиэгин киллэрэр кылаата улаханын бэлэстиир. Адамовтар дьиз-кэргэттигэр улуус урдук наһараадаһын, бочуотунай грамотаны туттарар.

Эдэрда тылы Республикатаабы спорткомитет министрин солбуйааччы А. С. Владимиров, урэх миэстэстөрүттэн В. Н. Слепцов, улуустаабы урэх управлениетыттан Е. И. Давыдов, олохтоох уһууһан сөбиздессэ Н. Е. Гүлэева, маһаһын сөбиздессэ Е. Е. Максимова, улуустаабы үлэһэн хааччыһы киһини директора Н. Н. Шестаков, оскуола парламентын президент И. Николаев элэлэр. Егор Егорович Адамов

Тустуу саалата

Саалаба киирип лэнтэтин И.Н. Бочкарев, Адамовтар дьиз-кэргэн, А.А. Шадрин быһаһлар.

Символическай күлүүтү туттарыы түгэнэ

"Сахафермер" ассоциация президентэ Г.Г. Сивцев Адамовтарга наһараада туттарар.

бэйэтин эһитигэр сааланы тутууга өйөбүт буолбут олохтоох дьаһалтаба, нэһилиэк бэри олохтоохторугар махталы биллэрэр. Бу үтүө дьыаланы онгорууга бигэ тирэх, өйөбүт буолбут алаһа дьиз-кэргэн далбар хотунугар, таһаллаах кэргэнигэр, иһэлэригэр ис сүрэтэн тахсар истик эбэр-дэлэтин, махталы баһыбатын тиздэр. Саҕа үйэни көрсө ыччаттарыгар анаабыт үйэлээх бэлэхтэрэ тулхадыйбат тулаһынаах,

эмэрибэт эркинээх, тустуу сулуустарын иһин таһаара туар ыһа буоларыгар алгыһын тиздэр.

Саҕа аһыллыт тустуу саалатыгар анаан тустуу көбүрө, инвентарь булунарга үп-харчы, Адамовтар дьиз-кэргэһэ бэлэхтэр туттарылаллар. Бырааһынныктыаабы концертка ылдам ырыа ылаһар, хомойой хоһоон эһиллэр, үлүү-битин тардылар.

Балаһаны суруйан бэчээккэ бэлэмнээтэ
А.Слепцов. Автор фотолара.

УЛУУСКА ИК

УЛУУСКА ИК

Саха государственной
верситетин филиала, Чу-
чытаады вузовской кол-
ле улуустаады гимназия
атыгар аһылынна. Манна
лор икки сыл устата үөрэ-
лэр, онтон колледж аһыл-
тыгар улахан күүс-көмө,
үү буолбут. Нерюнгри-

үерэхээ уонна культураба от-
долын сэбиэдиссэйз Т.А.Мар-
кова итинэн учууталлар, сту-
денттар, төрөппүттэр мулуну-
лар. Үөрүүлэх мунунары улус
ас даһалататын баһылыгы
А.А.Шадрин эһэрдэ тыһыан
саһалаата. Кини тыа сиргэр
никис үрдүк үөрэх тэрилтэ
аһыллыыта барыбыт улахан
ситкиһиби буоларын, оһон-
киэн тутуохтаахпын этэн
гуран, студенткарга, колледж
бастахы караначчыларыгар
сүрдээх элбэк үөрэхтээ-
дьон, ученайдары нитэн
үөрэтэн таһаарыт Чурапчы-
ларын даһын түһэн бизэрбэт
куордук үөрэхтэллэригар, иһин-
ки сайдар кэскилбит иһилэр-
тэн тутулуктаабын, норуотта-
рыгар, улуустарыгар туһала-
ах, кэскиллээх үлэһит дьон
буолалларыгар бабарда. Чу-
рапчы улууһа техникескэй
хайысханан сайдарын
сабаһынан бу колледж буола-
рын ол иһин сага студенттар-
тан олус элбэк эрэйиллэрин
бэлиттээтэ.

СГУ ректоратын аягыг-
тан Е.Е.Петров муных бари-
кыттылаахтарын, студента-
ры умнуллубат түзүнигиз
эбэрдалээт. Тиа сиригэр
үлэлнир аузовскай коллед-
жтарган Чурапчы улууна тех-
ническэй хайысхаба бастаа-
нан сабалдаабыгын санатан,
билигин олохпур мунутуу сай-
дар кэмигэр ыччат промыш-
ленноска сыстан, техническэй
специалностары байылыра
улахан инникилээрин, сайды-
сунчу суола буоларын, элбегэ
эрэниэлэрин эгээ Нелмүгү

Л.М.Иванова, Л.Е.Кириллина,
М.А.Манасытова, М.Е.Филиппова
үгүс суобастах үлэл-
лэрин ишин махтал суурттары-
нан бэлэстэннилэр. А.С.Иус-
тинова Чуралчы улууһа уонна
Нерюнгри куорат 1980-с сыл-
лартан хардарыта шэфтээр
үгүс үгэстэрин үөрэх эйгэтин
нөүгө сөрөгөхсүтэннэр үлэл-
эбэтирэн түмүгү бу үөрэх
эбэтирлэгэ аһыллыбытын
тоһоболоон бэлэстээтэ. Кини
колледж кэлэр нэскилэ үөрэх
хаачыстыбатыттан тутулу-
таабын эгэн туран, чин билин-
дээн студэннары иитэргэ
үөрэтэргэ туох баар кыахтар-
ынан үлэлэһиэхтэрин эрэн-
нэрдэ. Итиннэ идеяларын
олоххо киллэрэллэригэр ула-
ханньох көмөлөспүт, өйөөбүт
СГУ маннайгы проректоры-
гар Е.Е.Петрова, СГУ Нерюн-
гиталаагы техническэй инсти-

Муныха кыттыылаахтара этиллибит бэры истин тылларга кыттыһан турар, студенаҕа дыһунуук үөрэнэн колледж инники кэскилин түстүүлэригэр бабардылар. Студеннар ааттарыттан тутуу салаатын бастакы курсун студена Толя Кажекин харда тылы уонна төрөппүттэр тыа сириҥ оҕото олоху кытта тэҥэс сайдарыгар, дэизиттэн тэлэһийбэккэ идэ ыларыгар кыах бизрбит Чурапчаабы гимназия директорыгар, бэры үлэһиттэригэр, улуус дыһалтагыгар, СГУ-га, Нерюнгри-таабы техническэй институтка махталларын биллэрдилэр.

Колледж аһылыытын үөрүүлээх муннабын кэннэт-тан үгэс быһыытынан “Поса-щение в студенты” сизэр-туо-ма быһылынна, оболор студ-дент халын кэскиэтигэр кири-битэрин туһулуур докумуо-ну — студенческой билиэти туттулар. Үөрүүлээх дьоро кэлиһи Саха Республикатын билиилээх ырыаһытара Альбина Борисова, Анаста-сия Варламова, Степан Ва-сильев уонна улууспут уус-уран самодеятельноһун кыт-тылылаахтарын кэнсиэртэ түмүктээтэ.

С. БЕЛЯЕВА.

«Ийэ тыл» түмсүү үлэтин былаанныыр

Билэринэн олунуу мый ортодо
иҥи улууспутугар төрөөбүт тылы
эхсэзччилэр, таргатааччылар
э тыл" дээн түмүүлэрэ тэриллэ-
хэ. Бу түмүү быйылгы үлэтин ал-
тын 19 күнүгэр субэ мууһааынан
ылаата. Манна санааларын үллэс-
эралчыттан уонна нэһиликтэртэн
а тылын уонна литературатын учу-
лара, айар үлэһиттэр о. д. а. кэл-
эр. Мууһаах биэс түһүмэһинэн
ыда. Бу саха Дьоруускай куоракка
ылыбыт саха тылын госуда-
рнай анал туругун тускулуур рес-
публканскай конференция үлэтин
нөн "Ийэ тыл" түмүү председэ-
а. Чурапчытаагы гимназия саха
ын уонна литературатын учуутала,
а тылын уонна литературатын учу-
лларын методическэй холбоһугун
йааныта М.Е.Филиппова иһитин-
эр. Конференциялар: саха тыла го-
рственной буолуутун Үөрэх
иерстваа ырдэбэт, үрдүккү кыла-
рга саха тылын чааһын абыатын
эр, ол түмүгэр оҥо оҥуоланы ту-
йилинэллэх бугээр, омук байытын
байыһыныгар билиинсэхтээх, ол
ини оҥоҥо кыра эрдэбиттэн
плүттэр, дивэ кэргэнэ иҥариз-
эр итэһинэ аҕа көлүүнэ ытык
— тылы аҕаахаа чап туруктаах

Оскуолаа, үөрэх тэрилтэлэр-
гэр тылы үөрэтин барылын онорор
сыйлаах СР суверенитетын 10 сы-
лын көрсө Дюкуускай куоракка
мытыллыбыт филолог учууталлар
форумнарын үлэтин түһүнүн улуус-
табыты гимназия саха тылын уонна ли-
тературатын учуутала Ф.Н.Болдос-
кай иһитиннэрдэ. Манна сүрүннээн
саха, нуучка уонна олохтук бэри эй-
гэтигэр хүүскэ киирээн ээрэ ангийс-
кай тыллары үөрэтин итэбэстэрин, си-
тиһиэлэрин тула кэспэтиннэ буолбут.
Форум түмүгэр тылы үөрэтэтигэр ула-
хан суолталаах концепция ылыммыт-
тар. Мунньахха салгыы "Ийэ тыл"
түмүү уставиын бигэрэтиин ому сэргэ
сыйлаабы үлэ билаанын онорон ылы-
ныы буолла. Түмүү сылы быһа та-
рээһинин быыстала суох ынтар
өдүүстээх динэ, сахалыы ындарын-
нан дыһаллары ынтарга быһаарын-
на. Ол курдук, "Уус-уран хоһорой
тыллаах дьыа-кэргэн" уонна араа-
тардыттар курастарын, "Тыл теат-
рын", түөлбөлөрүнэн үлэлэр, ийгэ
биирдэ күөх экранга нэһилиэнньэ
тылы пропагандалыыр бизирини
таһаарыны тэрийиэхтэрэ. Мунньах
тиэх түһүмэсэр үгүс кыттылаахтар
тыл эттилэр, санааларын атааста-
тылар. Чурапчы орто сокуолатын саха
тылын уонна литературатын учуутала
М.Д.Захарова "Чурапчы сэлээннэти-
гэр тэрилтэлэр уонна уулуссалар аат-
тара" дин иһитиннэрик онордо. Ону
көстөрүнүн сэлээннэ үрдүнэн 62
уулусса баарыттан 21-рэ сахалыы,
Чурапчы историятыгар быһаччы
сыйыаннаах ааттаахтар. Тоғус эрэ
уулусса ааттара суруллан ыйдан ти-

Алаар орто оскулатын төрт культуратын учуутала А.Г.Слепцова: "Билыргы саха оётуун, энчигин төрөөбүт тыл бары дэгэтиниз илгийт эбит. Ол түмүгэр олус баай дууһалаах, кизик билгиннээх келүөнэ үнэр. Билинник үчүт тыла олус араадык тыл дэгэтин билбэтэ сур. Тылбытын ыһыккан иччэллэтин сатаан илгээп-ылгыт биллэр суол", — дигэн савгаатын эгит буллар суол", — дигэн савгаатын эгит. Улууствары "Зиниче" общество председателз М.А.Герасимова, энчигарга суруйар дыбурдях оё абыраабын бэлкэтээн турдк. Суруйар оролору өйөөн олохтоох телевиденинан уонна хаһыатынан сырдатарга эгит иккэлэр. Онгон педагогическай үлэ ветераннара К.К.Перияков уонна И.П.Ожондаинов — Хоһоон саха тылын кириин тыллар булуяналлар, сыһырдаллар ону утарм охсулуохха наада, кутун туох-хаа ичинэ сахабын дигэн биллэн туран тылы уораттыһын эрэ дьиннээх патриот буолуога дигэн эгитиллэрингэр бары сөбүлэстилэр. РФ суруйааччылары союзун чилиэнэ С.Р.Данников: "Саха тыла букуллаа илик, манна кириин тыллар сабыдыаллара улахан. Кириин тыллары сахатылланка бэйэтэтин сагардааха тылбыт сыһыһыра суохтэ", — дигэтэ. Салгыы Одьулуунтан И.И.Полов, Мындабаайтан А.Н.Васильева саха тылын уонна литературатын учууталлара уо. д. а. төрөөбүт тылбытын күрүмүлүүр, байытар, харыстыыр суодаталаах тыллари эгитилэр. Муннеах түмүгүнэн "Илэ тыл" түмүүс төбүс пуунаах уураагы килгиттэ.

Светлана БОРИСОВА

**ОБРАЩЕНИЕ ЦЕНТРИЗБИРКОМА РС(Я)
К ИЗБИРАТЕЛЯМ**

Избирательными комиссиями республики ведется соответствующая подготовка выборов.

Сейчас в разгаре самый важный и ответственный этап избирательной кампании — выдвижение и регистрация кандидатов, который заканчивается 26 октября. Улусные и городские избирательные комиссии делают все необходимое, чтобы выборы депутатов улусных и городских Собраний и глав местных администраций прошли на высоком уровне и в самом строгом соответствии с нормами избирательного законодательства.

В ряде улусов республике выдвинуты по 3-4 кандидата на должности главы улусной администрации, идет выдвижение кандидатов в улусные Собрания. Там не менее вызывает озабоченность, что в ряде улусов процесс выдвижения кандидатов в депутаты идет вяло. Закон о выборах предусматривает альтернативность выборов, т. е. чтобы выборы были признаны состоявшимися, в бюллетени для голосования по каждому избирательному округу должно быть включено не менее 2-х кандидатов. В связи с этим Центризбирком РС(Я) обращается к избирателям всех улусов и городских республик в полной мере реализовать свое важнейшее конституционное право — избирать и быть избранными в органы местной государственной власти, а сегодня принять активное участие в выдвижении достойных кандидатов в улусные и городские Собрания и на должности глав местных администраций.

Центральная избирательная комиссия
Республики Саха (Якутия)

СУОЛ — ОЛОХ САЙДЫГТЫН ХОРУК ТЫМЫРА

СТӨ ГҮП начальнига Н.Н.Попов.

Суол—олох сайдыгтын хорук тымыра буолар дьэн мээбэ эппэтэр. Чахчыта да онук. 1996 сыллаахха Россия суол салаата өрүттэммитэ 250 сылын көрсүбүпүт. 1999 сыллаахха Саха сиригэр суол управлениета тэриллибитэ 70 сылын бэлэтиэхтээбит. Бу кэмнэргэ суол-тутар, өрөмүөннүүр тэрилтэлэр бэйэлэрэ анал профессиональнай күнэ суох, сүрүннээн автотранспорттардыын, тутуучулардыын бырааһынныктарын ылан кэллилэр. Дьэ онтон бу 2000 сылга РФ Президент В.Путин кулун тутар ый 23 күнүгэр таһаарыт 556 №-дээх Укааһынан алтынны ый үһүс өрөбүлэ суол хаһаайыстыбатын үлэниитэрин профессиональнай бырааһынныктарынан ананан, быйыл бастагы сылбытын бэлэтиэхтээбит. 1951 сыллаахха Саха АССР суолун управлениетын начальнигин бирикээһинэн 538 нүөмэрдээх Чуралчытаагы суолу эксплуатациялыыр учаастак тэриллибитэ. Онон, кэлэр 2001 сылга улуустаагы суол тэрилтэ тэриллибитэ үйэ анардаах үбүлүөйүн бэлэтиэхтээх.

Чуралчытаагы автомобильнай суоллары тутар-өрөмүөннүүр государственнай-унитарнай предприятия кэнники сылларга үгүс өрүттээх кизк үлэни ытта. Сүрүннээн үс хайысханан үлэ барар. Федеральнай суолталаах трассаба Мэнэ-Ханалас улуунун Нуорабанатыгар диэри суолу көрөбүт-истэбит. Сайынны өттүгэр онхойдору-дыаамалары, апланы-дыаппаны дэхсилээһин үлэти ыттылына. Бу хайысханан салгы, техника збиллэр түбэлтэтигэр, Төһүлүгэ диэри трассаны ыларга туруорса сылдыабыт. Оччобуна, Чыалпараба учаастак тэрийэн, олохтоох специалистарга үлэ мистэтин арийан, онно баар техниканы хас эмэ уонунан көстөөх сиргэ соһон абалан

испэккэ, мистэтигэр кереристэр, өрөмүөннүүр былааннаахпыт. Таатта улуунун Ытык-Күөлүттэн ыла керер учаастакпыт суолугар эмиз манньк үлэ ыттылына. Иккис сүрүн хайысхабытынан Чуралчы—Мындабаайы суолун оноруу буолар. Амма кытылыгар гравий баара салгы атын суоллары онорууга сүрүн матырыйаал буолар, онон кини суолтата улахан. Манна өссө ааспыт сылтан үлэбитин сабалаабыппыт, бу сайын 5 км усталаах трасса онорулунна. Үһүс хайысхабытынан Чуралчы—Чыалпара суолун ситэрини буолар. Манна Бэстэ-

источнига. Онон, Мындабаайыга 1 километр тутуллар суолга тиксэр нолуогун төлөөчүтэ 57 киһи буолар. Оттон, Чыалпараба 8 километр хаалан турар, манна быыбардааччытын ахсаана 660, оччугар 1 километрга нолуогун төлөөчүтэ 83 киһи. Аны Арыылаахха 63 километрдаах суолга бири километрыгар 18, Мырылаба 76 километрдаах суолга бири километрыгар 4 нолуогун төлөөчү тиксэллэр.

Бөһүөлэ иһинээги суоллар биһиз кирибэттэр эрэри, Чуралчы сэлэниэтин суолун кеннөрүүгэ эмиз үлэлээн кэллэбит. Предприни-

Кылаабынай инженер В.П.Захаров.

табаарыстарга тоһоболоон этиэм этэ— бэйэбит иһилиэкинт суола-иһэ оноруллуутугар сирэй эппистинэстээх дьон быһытынан, тус инициативалаах буолун, олохтоох иһилиэкинтэ иһэриһин, кууһун-кударгин, күүрэниин таба туһанан, сааан салайан куһаган учаастактарга тыын суолталаах ис суолларгытын онотторорго кыһаллыт. Олохтоохтортон дьону туруоран бэйэбит кыахытынан үлэлэтэриһитинэ, нэрээт быһытынан хамнастарын биһиги төлөһүө этибит. Анардас бири тэрилтэ кыага кыра.

Дьэ манньк быһылаахтык үлэлээн кэллэбит. Бу кэллэни кэм устатыгар атаахха тура сатыыр уонна үлэ кээмийин кэнэтэр сылтан барыта 35 араас көрүннээх техниканы ылыныбыт. Ойһигэр, абыс улахан массыынаы, алта прицепной скрепер, тобус улахан тракторы иһинээ үс легковой массыынаы. 1994 сылы кытары тэһиээтэххэ үлэһипит ахсаана 24 киһинэн элбээтэ. Рабочайдарбыт икки анаар сыл устата ылбатах хамнастарын, “Сахаавтотдор” иһин, быйыл төлөөтүбүт. Биллэн турар, обустары улахан. Холобурун эттэххэ, иһлэрээ сыллаабыта 70 тыһ. солк. ылардаах киһи бу харчытыгар икки УАЗ массыынаы ылыныан сөп этэ, биллэн... боростуой да УАЗ массыынаы ылбат. Үлэһиттэрибт ити курдук хойутуур хамнаска, эргэ техниканан, аны туран биһиги үлэбит майгытынан ордук сайынны ыйдарга тобу түһүлүр, күндыл былдыаһыгар чааһынайдарыгар да оттуур маастыры кыага суох үлэлээн кэллилэр. Кинилэр ортолоругар үтүө суобастаах,

энкилэ суох үрдүк таһаарылаах үлэһиттэр үгүстэр. Түгэниһэн туһанан ааттыахпын баарабын— К.К.Федоров, Н.М.Дьяковский, Д.К.Федоров, П.С.Федоров, А.А.Лыткин, В.В.Макаров, грейдеристэр П.П.Дьяконов, А.В.Лебедев, А.Е. Колесов, Б.А.Моисеев, слесари П.Г.Григорьев, дорожной рабочий Е.Е.Архилов, сварщиктар П.Л.Дьяконов, Г.А.Местников, дорожной маастар П.П.Захаров.

Түмүкэр суол хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профессиональнай бырааһынныктарынан бары улуус суолун үлэһиттэрин уонна ветеранарын иһиниэ-истиниэки эбэрдэллэбит. Баарабын күн сиригэр баар бары дьолу-соругу, ыстаал курдук кытаанак доруобуйаны, чөл куту-сүрү, үлэһиттэри ситиниһи, дьизэтигэр или-эйиэ, үөрүүнү-көтүүнү!

Биһирэ өйөһөн-алтыһан үлэһиттэр тэрилтэлэрибитигэр “Маарынаан” потреббществоа (председатель А.Г.Григорьев), “Сахателеком” улуустаагы филиалыгар (директор С.Д.Васильева), “Мелноратор” ГУП-ка (начальник Г.В.Смирников), “Аартык” ХЗТ (начальник П.М.Наумов), ЖКХ управлениыгар (начальник В.И.Новгородов) уонна Талей, Чыалпара олохтоох дьаһалталарыгар (баһылыктар И.Н.Аммосов, В.М.Тимофеев), шэфтээх Арыылаах нэһилиэкпитигэр, Чуралчы сэлэниэтиһээги “Улыбка” уһуйаан коллективыгар махталбытын тирээдэбит.

Николай ПОПОВ, улуустаагы суол тутар-өрөмүөннүүр ГУП начальнига.

Кинилэр— биһиги суолбутун онорооччулар.

эһтээги ЛЭП тэрилтэтин кытары сөннөһөн үлэһипит, гравийа эмиз ол Бэстээхтэн абалан кутуллар. Оттон Мырыла суола кыйынны трасса быһытынан сыаналанар. Билинни угуттаах сайыннарга үрэхтэр сүүрүгүрэннэр, хайа да бэйлээх суолу быһа охсоллор, алдыаталлар. Онон, бу хайысханан кураан сайыннарга эрэ суолу кутан оноруохха сөп. Уолсайынан, ис суоллары бэрийиһигэ, көрүүгэ-истингэ элбэх нэһилиэһиһлээх бөдөн бөһүөлэктэр суолларынан кыаллар туһаайыларынан онорууга сорук туруорулар. Ол курдук, Мындабаайылыыр суолга 12 километр хаалбытын ситэрэбит. Бу бөһүөлэккэ 680 быыбардааччы баар. Ити ахсааны абылым түбэһиэххэ буолбатах, бу—суолу туһанар, нолуогун төлүүр сүрүн араҥа буолар. Биллэрин курдук, нолуок кириэр үлэ суол оноруутун үбүлээһин бири-

матель Г.Г. Дагданча олохтоох уулуссатын олохтоохторун үбүнэн кыттыһынанан, бэйэтэ сүүрэн-көтөн техника булан уулуссатын оноттордо. Маны таһынан, “Куоха-ра” рынок иннин уонга “Юбилейнай” маҕаһыын үрдүнээги суолу оноттордо. Кини курдук, энтузиаст дьоннор үксүү тураллара буоллар, сэлэниэһи хас ардах-самыыр түстэрин ахсын алдыанар ойбоос уулуссалара үгүс айдаана, эрэйэ суох дөбөннүк оноруллан иһиз этилэр. Улуус иһинээги суоллары онорууга нэһилиэктэр баһылыктарынан И.В.Башарин (Сылан) иһинээ М.Д.Николаев (Соловьев) ордук үлэһиттэрин, кыһаналларынан мунуһаллэрин бэлэтиэхтэрин баарабыт. Оттон сорохтор бири тэрилтэбэ сизгэнэн кэбизэн бараан, көрөөчү уонна көрдөөчү эрэ баһыаннаытар олохтоох хомолтолоох. Манньк

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Государственное национальное хранилище кинодокументов о Республике Саха (Якутия) объявляет прием киноvideоматериалов на конкурс “Кинолетопись Якутии” от профессионалов и частных владельцев. Принимаются материалы, содержащие общественную, историческую и культурную информацию о жизни нашей республики, о различных событиях и мероприятиях, известных личностях, природе, на всех видах носителей. Подведение итогов конкурса—17 ноября 2000 года.

Адрес Госкинохранилища: ул. Семёна Данилова, 13, проезд автобусами №5, 6, 18 до остановки “Газпром”. Телефоны для справок 44-88-60, 44-82-28, в Чуралче 41-501, 41-494, 41-045.

Отдел кинофикации.

ПОЛОЖЕНИЕ

О конкурсе “КИНОЛЕТОПИСЬ ЯКУТИИ”

1. Общие положения

Настоящий конкурс проводится Комитетом кинографии при Правительстве РС (Я) и Государственным национальным хранилищем кинодокументов о Республике Саха (Якутия).

Положение определяет порядок проведения конкурса “Кинолетопись Якутии” и последующей передачи киноvideоматериалов на постоянное государственное хранение.

Представленные на рассмотрение Экспертной комиссии материалы должны отражать различные сторо-

ны жизни республики, имеющие историческое, общественное и культурное значение.

Киноvideоматериалами считаются любые хронологично-документальные и игровые фильмы, фрагменты и сюжеты и иные визуальная продукция, содержащая информацию о фактах, событиях, личностях, заслуги которых признаны РС(Я), архитектурных памятниках, природных ландшафтах, мероприятиях общереспубликанского значения на любых видах носителей (киноплёнка, видеокассеты любого формата, лазерные диски и т.д.).

На конкурсе принимаются как авторские работы, так и киноvideоматериалы с неустановленным авторством, хранящиеся в ведомственных и личных киноvideоматериалах.

2. Цель и задачи конкурса

Основной целью конкурса является сбор киноvideоматериалов, хранящихся вне госархивов и кинохранилищ РС(Я) и РС (Я).

Задачи конкурса:

- принятие мер для предотвращения утери и неоправданного уничтожения киноvideоматериалов как неотъемлемой части культурного наследия республики, представляющей интерес для будущих поколений;
- привлечение широких кругов общественности к сбору киноvideоматериалов и к созданию кинолетописи республики;
- выявление киноvideоматериалов, являющихся уникальными свидетельствами истории, культуры и об-

раз жизни народов РС(Я); обеспечение сохранности киноvideоматериалов и специфических технических устройств.

3. Условия проведения конкурса

Конкурс проводится в двух группах— профессиональная и любительская—по трём номинациям (соответственно по 3 призовых места в каждой группе):

1. Историческая ценность;
2. Практическая ценность;
3. Художественно-эстетическая ценность.

Присем киноvideоматериалов на конкурс—с 1 февраля по 1 ноября 2000 года.

Подведение итогов конкурса и награждение победителей конкурса “Кинолетопись Якутии”—17 ноября 2000 года.

На основании заключения Экспертной комиссии все представленные материалы могут быть переданы на постоянное государственное хранение и соответствия с Положением “О порядке формирования фонда Государственного национального хранилища кинодокументов о РС (Я)”.

4. Участники конкурса

В конкурсе имеют право участвовать юридические и физические лица, имеющие как профессиональные, так и любительские киноvideоматериалы.

Материалы направлять по адресу: 677015 г. Якутск, ул. С.Данилова, 13, Госкинохранилище. Тел./факс 44-88-61, тел. 44-83-60.

Хаһыат анал таһаарыта

"2000 сылга — 2000 үтүө дьыаланы!"

БУ МАНТАН КУОРСУН АННЫНАН ҮҮННҮНЭР ОЛИМПИЕЦ УОЛАТТАР

Икки хонуктаагыта ыраас күүнүн чэмэлиэ, хара сир устун кыһын кэлээн минни дуоһуяа хаамп, күүлэйдээ диэбит курдук турбут күммүт-дьылбыт эмискэ уларыйан бэбэхээ-бүгүн хаар-силлиэ ытыллан кырыа кыһын обургу бэйэтин быраабыгар киирэн эрэра биллэнэ. Дьэ, кырдык даһаны, чыскытаан түһэн сытыы тыал-ким тулуурдаах, өһөс баарый, миигининин утары көрүс, күрөстэс диэбиктэ дьылы. Ол эрэри киһи барахсан итинтэн киһиэ дуо, уолуһуй-бакка онгорорун онгоро, үлэли-хамсыы сырыттаба.

Хата, манньк күн-дьыл турбута. Төлөйгө тустуу саалатын аһылыга, эдэр тустууктары тулуурдаах, эр санаалаах, ыарахаттартан чарыйбат модун санаалаах буоларга угуларды, ордук бэлэс буолла. Алтынньы 14 күнүгэр Төлөй дэриэбинэтин олохтоохторо "2000 сылга — 2000 үтүө дьыаланы!" хамсааһыны өйөөн дьиз-кэргэниинэн тустуу саалатын тутан үлэбэ киллэрбит Адамовтар бу тутууларын үлэбэ киллэрэн официальнойдык аһар, оскуолабута туттарар күннэрин ыгырыллан кэлбит ыалдьыттардыын үөрүүлээх быһыыга-майгыга бэлэстэтилэр.

Сүүрбэһис үйэ түмүктэһиннээх сылын Республикабыт Президентэ кэлэр үйэбэ укулаат ууран үтүө дьыалаларынан түмүктүбүтүгү диэн ыгырыы таһаарытын Саха сирин олохтоохторо үөрэ-астына көрсүбүттэрэ, дьыаланы өйөөбүттэрэ. Аналлаах укаас тахсыабыттан Егор Егорович Адамов, эгэргэ дьэри утуһар уута көлүгэ: тугу эмэ үйэлээри, кэскиллээри онгоруон бу дьыаланы өйөөбүт киһи дьэн. Маныаха киһи урукку өттүгэр "Обо уонна обо спордун сылыгар" анаан учууталлар олоһор үлэсайдарын ситэрэн тутан үлэбэ киллэрэн бизаран үтүө дьыаланы онгоруот оһита тирэх буолбута. Егор Егорович бэйэтэ этэринин "идея киһеэсэ эмискэ, соһучу киирэр". Биир үтүө сарсыарда 5 чааска "Ыччаттарбар эт-хаан өттүнэн сайдалларыгар, чөбүк олоххо тардыһалларыгар анаан тустуу саалатын тутан бизириһибин" диэн санаа күлүм гана түспүтэ. Дүгдүрү да-оһус, бу санаатын тутан нэһилиэк баһылыгар Иннокентий Николаевич Аммосовка элпитэ. Баһылык, бэйэтэ эмэ элбэх идеялардаах, сананы-бастыгы киллэрэри сөбүлүүр киһи, тутта сөбүлөспүтэ, өйүүргэ эрэнэрбитэ. Дьыала, аны, саамай кытаанаба, дьиз хаһаайкатын сөбүлэни ылыыга тийбитэ. Элбэх көпсөтин, бэйэ кыагын суоттаныы түмүгэр дьиз-кэргэн биэр тылга кэлэн тустуу саалатын тутарга быһаарыммыта. Мугудай нэһилиэгэр буолбут Саха Республикатын Президентэ М. Е. Николаев кыттылаах муньаха дьон-орукот оротугар хаһаайын дьиз-кэргэниин аатыттан сааланы тутарга тылын бизириһитэ, хайдах буолуохтаагын макетин көрдөрбүтэ. Дьэ ити бэриллибит бигэ тыл туолуутун макеттэ буолан бүгүн Төлөйгө саага, тулсабай тутуулаах тустуу саалата дьэн-дэйдэ.

Таһыттан да көрүүгэ дьыл-дьап, тулсабай гына онгоруллубут саалаба киирэн

кэлэбит. Иһирдэ бу үөрүүлээх түгүнгэ анаммыт тустууга аһаас турнир ытыллан, хапсыһылар үгэниин бара тураллар эбит: ыһы-хаһы, олохтоохтор бэйэлэрин уолаттарыгар "ыалдьыт" бэбэтэ. Өрөгөйдөөх түгүн-сааланы лизитэ быһан официальнойдык аһы тийэн кэлэр. Сахалы үгэниин аал уоту алдаһын, саага дьизбэ киири сиэрин-туомун тутуһуу кэнниттэн, нэһилиэк баһылыга киирэр ааны туора тардыллыбыт лизитэни быһар чизэ Адамовтар дьиз-кэргэн аба баһылыктарыгар Егор Егоровичка, далбар хотунугар Татьяна Афанасьевнаба, "2000 үтүө дьыалаларга" дирекция ситириллэх директор Иннокентий Васильевич Бочкаревка уонна Чуралчы улуус баһылыгар Алексей Алексеевич Шадринга тиксэриллэри туһунан биллэрэр. Мустубут дьон дохсун ытыстарын тыһын оротугар ити миссия толоруллар. Сааланы туттарбит дьиз-кэргэн аатыттан Егор Егорович тутуу үйэлээх буоллун, элбэх чарылхай талааннаах тустуулар бу кыһаба иһилиниинэр дьэн албаан туран символическай күлүүс тылын оскуола директорга Василий Иванович Нестеровка туттарар. Үөрүүлээх быһыыга-майгыга быйыл сайын ытыллыбыт республикатаабы "Боотурдар онньуларыгар" тустан бэйэтин ыйааһыныгар чемпионнаабыт Пята Гуляева, иккис бириэстээх миэстэни ылбыт Эрчим. Челябинскай нэһилиэк аатыттан харчынан премия туттарыллар. Кинилэри эрчийэн манньк кыһылыга тирэдибит тренер Василий Дмитриевич Сивцев эмэ харчынан бириэмийэлээнэр.

Нэһилиэк сайдытыгар, ыччата эт-хаан өттүнэн сайдытыгар улахан орулу ылаахтаах бу тутуу аһыга анаммыт үөрүүлээх муньаха культура дьизигэр элбэх киһи муһунна. И. Н. Аммосов Төлөй нэһилиэгин билингги социальнай-экономическай балаһыанньатын билиһиннэрэн туран "2000 үтүө дьыалаба" хайдах ылсан, үлэлээн-хамсаан иһэллэрин көпсөөр. Кини Адамовтар дьиз-кэргэн нэһилиэккэ үлэлэринэн-хамнастарынан, өйдөрүнэн-санааларынан биэр инники иһээччилэринэн буолалларын, олоһор, үлэлиир түөлбөлэрэ сайдарыгар элбэи онгорууттарыгар махталын биллэрэр. Тустуу саалата тутуллубутунан сибээстээн, оһолору сүүмэрдээн эрчийэр сыалтан нэһилиэккэ 17 миэстэлээх интэринээт аһылар буолбутун иһитиннэрбитин тустуубуттар дохсун ытыс тыһынан көрсөллөр.

Улуус баһылыга А. А. Шадрин билингги сайдылаах кэмгэ оһоу хамсааһына-ларынан Адамовтар курдук модун санаалаах, ыарахаттаран толлон турбат дьон-ор буолалларын тоһоһолоон бэлэстээтэ. Нэһилиэк олохтоохторугар кинилэр сананы киллэрингэ элбэхтик үлэлэһэлэрин иһин махтанар. Салгыы кини Саха Республикатын суверенитетын 10 сылынан сибээстээн ити бэлэ датаба орубуна 10 сааһын туолубут Сардаана Максимова СР Президентин аатыт-

тан Эбардэ сурук уонна өйдөбүнүк бэлэх туттарар.

"2000 үтүө дьыалалар" хамсааһыны олоххо киллэрэр ведомстволар икки ардыларынаагы толорор дирекция директорга И. В. Бочкарев СР Президентин М. Е. Николаев уонна бэйэтин аатырыттан Адамовтары уонна Төлөй олохтоохторун тустуу саалатын үлэбэ киллэрбит үөрүүлээх күннэринэн Эбардэлээтэ. Кини "үтүө дьыалалар" хамсааһын сааламмыта бүгүн, алтынньы 14 күнүгэр, биир сыла туолбутун иһитиннэрдэ, бырааһыннык бу күн түбэспүтэ ордук суолтааһын бэлэстээтэ. Президент грамотатын уонна сыналлаах бөлөһүн Татьяна Афанасьевнаба уонна Егор Егоровичка дьон-сэргэ үөрүүтүн-хөтүүтүн оротугар туттарар. Бу тутуу олоххо киллэрингэ иһилиэрин араарбакка үлэлэбит биригээдэ чилиэттэригар И. Н. Николаевка, С. И. Нестеревка, М. Е. Максимова, М. А. Ксенофонтовка "2000 үтүө дьыала" анагы, харчынан бириэмийэни, А. Н. Степановка, И. Н. Аммосовка харчынан бириэмийэни тутарттыр.

"Сахафермер" ассоциация президентэ Гаврил Гаврильевич Сивцев Төлөй нэһилиэгинин сибээстээхтиги үлэлиилэрин, интэринити өсөс сайыннарар былааннааһын этэн туран тустуу саалата аһылыгынан сибээстээн Адамовтар дьиз-кэргэттарыгар МТЗ тракторы лизиги көнгө ылар докумуону туттарар. Бастагы өнөһүн ассоциация бэйэтэ уйунарын туһунан иһитиннэрини саалаба оһолосчулар ытыс тыһынан доһуһуоллулар.

Чуралчытаагы физкультур уонна спорт институтун ректора Михаил Дмитриевич Гуляев улууска бастагы тустууга аналлаах саала киириитинэн олохтоохтору эбэрдэлиир. Спортивной оскуола филиалынан буолар Төлөй оскуолатын тустууктарын ситиһилэрэ үчүгэйтэн астынарын, итинизкэ тренер В. Д. Сивцев орула улаханын бэлэтиир. Бу саалаба дьарыктанан республика, Россия, Аан дойду, Олимпийская чемпионнар үүннүр дьэн алгыс тылын тирдэр.

Улуус баһылыгын бастагы солбуйааччы, "2000 үтүө дьыала" хамсааһыны улууска сүүрүнүүр комиссия председателэ Петр Николаевич Мишкин бу үлэ хаамытын билиһиннэрэр. Кини 9 ый түмүгүнэн улуус бу хамсааһынга инники күөһүгэ тахсыбытын иһитиннэрэр, итинизкэ Төлөй нэһилиэгин киллэрэр кылаата улаханын бэлэтиир. Адамовтар дьиз-кэргэттарыгар улуус үрдүкү наһараадатын, Бочуотнай грамотаны туттарар.

Эбардэ тылы Республикатаагы спортокомитет министри солбуйааччы А. С. Владимирова, үөрэх министровотыттан В. Н. Слепцов, улуустаагы үөрэх управлениетыттан Е. И. Давыдов, олохтоох уйууһун сибээсдэсэиэ Н. Е. Гуляева, маһаһын сибээсдэсэиэ Е. Е. Максимова, улуустаагы үлээн хааччылы киһини директорга Н. Н. Шестаков, оскуола парламенты президеиэ И. Николаев этэллэр.

Егор Егорович Адамов

Тустуу саалата

Саалаба киири лизитэтин И.Н. Бочкарев, Адамовтар дьиз-кэргэн, А.А. Шадрин баһылыгар.

Символическай күлүүбү туттарыы түгүнэ

"Сахафермер" ассоциация президентэ Г.Г. Сивцев Адамовтарга наһараада туттарар.

бэйэтин этиитигэр сааланы туууга өйөбүл буолбут олохтоох дьаһалтаба, нэһилиэк бары олохтоохторугар махталын биллэрэр. Бу үтүө дьыаланы онорууга бигэ тирэх, өйөбүл буолбут аһага дьиз-кэргэн иһитиннэрэр, ийэлэригэр ис сурактан тахсар истин эбардэтин, махталын баһыбатын тирдэр. Саага үйэни көрсө иччаттарыгар анаабыт үйэлээх бэлэхтэрэ тулхадыйбат тулаһыннаах,

эмэрибэт эркинээх, тустуу сүлүстэрин иһитэн таһаара турар кыһа буоларыгар аһыһын тирдэр. Саага аһылыгыт тустуу саалатыгар анаан тустуу сүлүбүр, инвентары булунарга үл-харчы, Адамовтар дьиз-кэргэнгэ бэлэхтэр тутарыллаллар. Бырааһынныктаагы концертка ыллам ырыа ылланар, хомойой көһөөн этиллэр, үгүһү-битии тардыллар.

**Балаһаны суруйан бэчээккэ бэлэмнээтэ
А.Слепцов. Автор фотолара.**

Үлэнхиттэр туруорсаллар

ТУРУОРСУУ СУРУК СУРУЙДУЛАР

Быйл сааскыттан ылата культура управленийтын бухгалтериятыгар ревизия ытыллыбытын итиэннэ онно бөрүкүтэ суох түмүктэриннэр үөскээбиттэрин тустарынан сурах улуус иһигэр тилиһэ көлүгэ. Барыта үһү-тамах курдук, туга да чуолкайа биллибэт, көннөрү үрдүттэн саба быраан "очону сизбиттэр үһү", "баччаны итэбэстэппиттэр" дин буолара, өссө киһи эрэ тутан хайыбытара эмиз иһиллэрэ.

Оттон дьининэн хайдаһый? Быйыл саас муус устар ый 3 күнүттэн улуустаабы финансовый управление специалистара 1999 сыл түмүгүнэн ревизия ытыллытара. Онно кылаабынай бухгалтер О.А.Толбонованы 1,5 мөлүйүөн суумалаах харчыны растраталааһына буруйдуур акт оноһуллубута. Ити айылаах бөдөн суумаа иһинэн, культура управленийтын расчётнай счёта сабыллар, тэрилтэ финансированиета тохтотуллар, үлэнхиттэр хамнастара бэриллибэт буолар... Дьэ сурах-садык бөтө өргүйа түһэр! Собуруу таксар хаһыаттарга салла ааһар араастааччылыт бэйэлээх бэйэбит тизгэммит иһигэр үөдүйбүтүтэн төһөлөөх соһуйуу-өмүрүү буолла этэй? "Ама, чахчы оннук буолуо дуо" — дин саарбахтыыр санаа кылаамыыр эбэтэр "ээ, сиһилэрин сизгэхтэ-

рэ дии, хата дьэ түбэстэхтэрэ" — дин үөрбүтүү сэтэр-ир сана дуораана эмиз иһиллэр. Суут-силэстийэ быһаарытынан бигэргэтиллибит, дакаастаммыт чахчы эбитэ буоллар, кырдык итэбэйэххэ сөп этэ. Ону бара бу буруйдааһын тугунан да дакаастана илик, сирэй-хараа суох баламат оноһуллубут. Сокуон быһыытынан суут уурааһынан эрэ тус буруйдаабы тутуу-хабы сабаланыахтаах. Оттон абаран, Оксана Афанасьевна бэйэтин аатын итиэннэ тэрилтэтин чизини көмүскүүргэ туруммута. Үрдүкү суукка үксүү түһэрэн, ревизия иккитээн ытыллырын ситиспитэ. Улууска сана аһаммыт прокурор Борисов Оксана Афанасьевнаны үлэнхиттэр төттөрү ыларбыта, дьыалаһы сагалым көрөргө быһаарбыта. Мин иннибэр остуолга улуустаабы финансовый управление кылаабынай бухгалтер И.В.Сидорова илии баттааһынаах ревизия актата сытар. Онно маньык этиллибит — культура управленийтыгар 1999 сыл устата 1 мөл. 543 тыһ. 390 солк. киирбит. Ол иһигэр, олохтоох бюджеттан 403 тыһ. 235 солк., СР культуратын министерствоттан 770 тыһ., онтон ордуга управление бэйэтэ төлөбүрдээх өгөлөрү өгөтөн, араас культурнай дьаһаллары ытан, видеопрокаты үлэлэтэн киллэрбит

үбө. Мантан сыл устата ороскуоттаммыт эбит 1 мөл. 543 тыһ. 396 солк. 54 харчы. Туохха туттубуттары? Бастатан туран, өрөмүөнүүр үлэлэргэ, народнай театр дьютин санардан онорууга итиэннэ сотору кэмикэн бүтэн үлэз киириэхтээх культурнай Кинигэ. Иккиннинэн, үс массына ылбыттар, Сылан, Хатылы уонна Кытаанах дьаһалталаарыгар культура дьэһэлэрин базаларын ханатыга туһуланан 20-ли тыһыныча бэриллибит. Оттон ордуга народнай коллективтарга көстүүм, реквизит ылытыгар, Сана Дьыл, ыһах курдук улахан маассабай дьаһаллары ытыага ону сэргэ сыл түмүгүнэн бастыт үлэлээхтэри бэлэтээн бириэмийэлэһинэн туттуллубут.

Соторууабыта, ол эбэтэр алтынны ый 9 күнүгэр Чурапчы улуусун культуран үлэнхиттэрин уопсай мунньахтара буолан ааста. Онно барыта 93 үлэнхит кытан, бухгалтерияга УФУ ытыллыт ревизиятын уонна ол сокуоннай суох дьыалаларын туһунан дьүүлэстилэр. Сүрүн иһитиннэриилэри начальниг К.К.Колесов итиэннэ кылаабынай бухгалтер О.А.Толбонова оңордулар.

— 2000 сыл муус устар ый 3 күнүттэн улуустаабы финансовый управление специалистарынан биһиги бухгалтериябытыгар ревизия сабаламмыта. Ол түмүгүнэн

оноһуллубут икки бэйэ-бэйэлэригэр сөп түбэстэт ахталарга сөбүлэспитин туһунан илии баттаабытым, — дьэтэ Конфей Кимович. Итиэннэ улуустаабы администрация бу дьыл балаһан ыйын 18 күнүгэр бухгалтерия үлэнхиттэрин Е.С.Винокурованы, А.А.Бурцеваны үлэлэриттэн ууратарга уонна сана састаап үлэз киириэр, көстүүбүт кэһиллэри көннөрүөр дьэри культура управленийтын финансированиетын тохтоторго дьэ иһе хоһоонноох дьаһалы таһаарбытын, ол иһин күн бүгүннэ дьэри счётага сабыллан турарынан, үлэнхиттэргэ хамнастарын бизэр кыахтара суобун итиэннэ ревизия түмүгүнэн прокуратурага бэриллибит дьыала түмүктэнэ илигин туһунан көпсэтэ.

— Сокуон быһыытынан ханьык бабарар ревизия бэрэбизкэлэнэр тэрилтэ начальнига итиэннэ кылаабынай бухгалтерга баалларына ытыллыахтаах, — дьэтэ О.А.Толбонова. — Оттон бу ревизия сабаланыгар Конфей Кимович Дьокуускайга улуус юбилейнай дьаһалларыгар сөлдөһүбүт, мин учебнай сессиябар барбытым, УФУ специалистара Агжигитова уонна Оконешникова оңорбут ахталара бэйэтин сыһарытыгар даһаны, кэлин Сидорова оңорбут актатыгар даһаны сөп түбэспэт. Мин бэйэм үлэбин идеальнай дьэбэлпин, ол гынан баран бэрэбизкэ

грамотнайдык, чизинэйдик ытыллыахтаах.

Иһитиннэриилэр сүһүүлэринэн тып эппиттэр прокурор э.т. А.А.Попов туох даһаны уголовнай буруйу оңорботох киһини, анардас иһэни О.А.Толбонованы улахан сууманы растраталааһына төрүөтэ суох буруйдаан милиция үлэнхиттэринэн хайыыга уктарыта, дьэһигэр дьэбдир оңорон малын-салын былдыаһына сыһатын бэлэтээтилер. Ону сэргэ, үһэ этиллибит икки бухгалтер 2000 сылтан үлэз сага киирбиттэрин, онон ревизия түмүгэр эппэтээбэттэрин учуоттаан, үлэлэриттэн уһуллуу суоһаахтарын модьуйдулар. Өскөтүн, бухгалтерия үлэнхиттэр сыһа-халты баар эбит да буоллаһына, бүтүн улуус культуратын үлэнхиттэрин хамнаһа суох хаалларар, тэрилтэ счётон сабар сөбө суобун аһан сокуоннайа суобун тоһоболоотулар. Анардас хамнас эрэ түһүттан буолбакка, тэрилтэ быстах өрөмүөнү, атын да наадаларыгар туттарыгар көрүлүбүт ыстатыйаларынан ылар харчытын туруулаһаахтарын чорботтулар. Онон, уопсай мунньах уурааһынан, администрация дьаһалын көтүрүгүгэр туруорсуу сурук түһэрэргэ быһаардылар.

Р.СИБИРЯКОВА.

Специалист трибуната

СҮӨҮНҮ ӨЛӨРҮҮГЭ ИРДЭНИЛЛЭР БЫРААБЫЛАЛАР

Сотору саха киһитигэр биһир саамай күүтүүлээх кэм — идэһини өлөрүүтүтүн кэлиһэ. Бэйэ сүөһүтүн аһа-үөлэ, этэ-үүтэ, сыата-арыыта ама туохха тэһнэһиз? Саха омук сүөһүнү ииттэн, онон аһаантан үтүмэн үгүс үйэлэртэн иһиллэн кэллэхпит. Идэһини өлөрүүгэ, эти-үүтү астааһына ветеринария өттүттэн туох-ханьык ирдэбиллэр баалларын биһиһинириим.

РФ Тыатын хаһаайыстыбатын министрин солбуйааччы В.Н.Щербак "Хаһаайыстыба иһигэр сүөһүнү өлөрүү контуруолун күүһүрдэр туһунан" дьин 1999 сыл олунньу ый 4 күнүгэр тахсыбыт дьаһалыгар олобуран, СР ТХСМ "Ветеринарнай контуруолу күүһүрдэр туһунан" дьаһала тахсыбыта. Сүөһүттэн ытыллар бородууксууа, эт-үүт астарга ветеринарнай-санитарнай өттүнэн куттал суох буолуутун хаачыһыар сылатан бу дьаһаллар тахсыбытара. Онно маньык: Бастатан туран, сүөһүнү контуруола суох өлөрүү ачатыллыахтаах. Сүөһү буйунаба

итиэннэ убойнай пууннарга эрэ өлөрүллүөхтээх, ол инниттэн эрдэ олору сөргөхсүтэн, анал ирдэбиллэри тутуһан сөптөөхтүк үлэлэтиллиэхтээх. Бу нэһиликтэр баһылыктарыгар итиэннэ тыа хаһаайыстыбатын управленийтыгар, КП-ларга, бааһынай хаһаайыстыбаларыгар быһаччы сыһыаннаах.

Иккиннинэн, сүөһүттэн ытыллар бородууксууаны переработкалыыларыгар, атыыга таһааралларыгар СР потреббюджеттарынан Сэбизитин председателигэр Д.Д.Поповка, "Холбос" РПС бырабылланнаатын председателигэр В.Х.Кашкинга, кинилэр нөһүө бары улуустаабы эргизэн тэрилтэлэригэр ветеринарнай-санитарнай көрдөбүллэри тутуһалларыгар эбэһинэстэнэр. Буйунаба сүөһүнү ветспециалист уопсай туругун көрбүтүн эрэ кэнниттэн өлөрүллүөхтээх, оттон өлөрүллүбүтүн кэннэ эмиз ис органнарын көрдөхтөрүнэ эрэ астаныахтаах. Эти-үүтү нэһиликтэннэстэн ветеринарнай көнүллээх эрэ буоллаһына тутулар.

"Очотугар хайдах сүөһүнү өлөрөбүтү?" дьэжжит. Бастатан туран, эхкэ анаан доруобай эрэ сүөһүнү өлөрүллэр. Ыалдыар, сыстыганнаах ыарыыларга уорбаланаар уонна өлөр туруктаах (ыарахан эһэйиһирдээх, унуох тостуулаах о.д.а.) сүөһүнү өлөрүү анал инструкцияга эрэ олобуран көнүллэнэр.

Эхкэ анаан өлөрүллэлэрэ бобуллар маньык туруктаахтарга: сотуун, хаһырбас буолбут, чумаанан сутуллубут, ийригирит, туларемия, столбняк, ботулизм ыарыыларынан ыалдыбыт, сылыга хабарсаһыт буолбут итиэннэ олорго уорбаланаар сүөһүлэр. Ыалдыан өлөр турукка киирбиттэри салгы хайдах туттары ветерач эрэ быһаарар. Сотуун ыарыһы утары эмтэммит, быһылыбыт сүөһүнү прививакаламытын кэнниттэн 14 хонук иһигэр, оттон антибиотигынан, пестицидынан (холобура, быт, куйукта эмтэринэн) эмтэммит сүөһүнү эмтэнэр болдьохторун иһинэн итиэннэ балыгынан, балык тан оноһуллубут эһи аһылыгынан аһатыллыбыт

сүөһүнү 30 хонук, көтөрү 10 хонук иһигэр өлөрүллүбэт. Хабарсаһыкка бэрэбизкэни барбатах сылыгы, өлөрүллөн иннигэр бэрэбизкэлэммэтэх түбэлтэтигэр этин, төбөтүн, ис органнарын, туйахтарын уматыыга ытыллар.

Онон, идэһитин эбэтэр этин атыллыырга саһаммыт сүөһүгүтүн өлөрүөххүт иннинэ олохтох ветспециалиһы ыһыран, уопсай туругун уонна өлбүтүн кэннэ ис органнарын көрдөрөбүт. Көрүү түмүгүнэн ыспыраалка бэриллэр. Онно сүөһү прививакаламытын, лейкозка чинчийилибитин туһунан суруллар итиэннэ ыспыраалка бэриллибит күнэ-ыйа суруллар. Ыспыраалка үс хонукка бэриллэр. Сааскы хаһааһына аһааллыбатах сүөһүгэ бэриллибэт, этигэр клеймо ууруллубат. Оттон бруцеллезка итиэннэ туберкулезка реакция бизэр, ону тэнэ лейкоһунан ыалдыар сүөһүнү туспа партинан ветсулуспалар көнүллэринэн, эт-үүт комбинатын кытары сөһүлөн эрэ баран, буйунаба ытыллар. Маньык сүөһүнү

транспортинан таһыллар, үүрэн идэһини бобуллар. Ийригирэн ыалдыар кыыл ытырбыт сүөһүтүн тута өлөрүллэр. Оттон ол-бу оһолго түбэһэн, ууга түһэн, эһэйэн өлбүт сүөһү этин уматыллар эбэтэр баканализ түмүгүнэн килиэккэлээх кыыл уонна көтөр аһылыгар бэриллэр.

Атыллыырга көнүллэммит, аһаммыт эрэ миэстэлэргэ таһаарыллар. Оттон атын сиргэ бэйдээ, транспорт үрдүттэн эбэтэр дьэһэлэринэн кэрийэ сылдьан эти, балыгы атылааһын бобуллар. Эн, ытыктабыллаах аһааччы, эт атылаһар түгэн сэх буоллаххына, атыһынан ветеринарнай-санитарнай докумуоннары ирдийин бука дьин умнума. Борсуксууа хаачыстыбатын тэһулуур докумуон суох буоллаһына, бу сүөһү көнүлэсхэ эбэтэр кэһиллэн өлөрүллүбүтүн туһулуур.

Прокопий СТАРОСТИН, улуустаабы ветеринарияны иһигэр сөһүлэр.

ЭБЭРДЭЛЭХИЙН

Кундуг саныр быраалпын, Чуралчытаары электротехникийн ситим вторен үлэнтин Яков Дмитриевич АММОСОВЫ үлэ үлүгүр, олох ортогугар сүлдүлгүн 55 савскын туолбукхун итиник, истиник эбэрдэлибит!

Чоган-чэбик, үлүн үйлээх, тус олохор дьоллох буоларгар баарабыт.

Биргэ төрөөбүттэриг: убайдарыг

Семен, Афанасий, Алексей, эдьийинг

Елена, балтыларыг Мария, Татьяна дьиз

кэргэттэрэ.

xxx

Үлэнт быһытынан улууслугар үөрдэ сыйдыгыгар, үлэр ынагы үөрдүгү, итингэ эбэриг оңорбуг педагогу, кили быһытынан бэйэтин бары олохунан, үлэтин-хамнаһын улаханын убастатар, үтүкэн, эйбэс-сайбас майгылаах, кикэн, дикэн биллилээх ага табаарыспын-Роман Максимович САВВИННЫ ытык-мааны адыс уон савскын туолбукхун ис сүрэхтэн итиник эбэрдэлибит, уруйдуубут-айхаллыбыт!

Эн улуус хаһыатын үлэтигэр орууар олох-пут араас эйгэтин хабын, ордук үөрдүгү үлэтигэр кикэн сүрдүгүн, сүрдүн савмай ахтылынан кытыны ыларгын үрдүкү сыана-лыбыт, ол тулугар истин махталбын тиздэ-бит.

Улууслуг бочуоттаах гражданыгар, норуот үөрдүгүгүн туйгунугар, Эйнэ, үлэ үлүгүр, сүрдүгү-сүрдүгү үлэ сабага турарыгар, тус бэйэбэр, оҕолорго Дьолу-соргуну баарабыт.

"Сага олох" РИХ коллектива.

xxx

Норуот үөрдүгүгүн туйгунун, Чуралчы улуус бочуоттаах гражданын САВВИН Роман Максимович 80 савскын туолуу үлүгүдээх күнүгүн истиник эбэрдэлибит!

Эдэр ынагы итингэ, үөрдүгү олохун бүүс-бутунуун аҕабыккын үрдүкү сыаналыбыт, муударай субан-аман, үлэбэ дьаныарын, эрэллээх тирэх буоларын итин бары махталбын тиздэбит, Билигин барыбын үөрдэ этэнгэ сылдьаргар баарабыт.

Чуралчы орто оскуолатын профкома, администрацията.

xxx

Кунду биргэ үлэлиир коллегаларытын Татьяна Дмитриевна НОВОГОРДОВАНЫ, Татьяна Михайловна ПЕСТЕРЕВАНЫ сыраалах үлэтиг сыналанан, "Сага Республикатын үөрдүгүгүн туйгуна" бочуоттаах ааты ылбыккытынан истиник эбэрдэлибит!

Ииниктин дьаны ычыгы итингэ, үөрдүгү бары сатабылларын, биллилэрин ууран үлэ-лэхтэрэ дикэн эрэнэбит. Энигин кытары үрүүтү сүрдүк санаа сэрэстэтин, үтүө санаа үмүрүстүг, дьоллох-соргулаах олохтонуг.

Оскуола профкома.

xxx

Кундуг саныр, талтыр дьолун дьүөгүбүгүн Татьяна Михайловна ПЕСТЕРЕВАНЫ "Сага Республикатын үөрдүгүгүн туйгуна" үрдүк ааты ылбыккытынан эбэрдэлибит!

Кутун-сүрүг саргыланым, алаһа дикэн алгыстаным, үөрдүгү-күтүн үксэтин дикэн үтүө күлүгү үлэтиг тылы этэбит. Үлэбэр-хамнасар өссө үрдүк ситилилэри баарабыт.

С.А. Новгородов аатынан Чуралчы орто оскуолатын саха тылын, литературатын уонна төрүт културатын методическай холбоһуга.

xxx

Ого, эдэр савскыттан эрэллээх дьүөгэ буолбут кунду Мария Михайловна ЛАФЕНОВАНЫ үтүө-мааны үлүгүгүн эбэрдэлибит!

Олохтун үрүүтү аргыстаным, дьол-соргу арылланым!

Дьүөгэлэрин Паша, Майыс.

БИЛЛЭРИИДЭР

Чааһынай гаража икки массыына миэстэтин арендаһыбыт. 42-315 тел. билсиг.

xxx

4 см халынаах обрешной каптаһы, 2 см халынаах каптаһына аҕастабыт. Билсэр телефонут: 41-139 (үлэ-кэмгэр).

xxx

Болтоно нэһилигэр көнүлэ суох мунхалааһын, күөллэри хатылаан тардым, Кэбээин собото ытылыбыт Мойуона, Булгуннахтаах күөллэригэр мунхалааһын бобуллар.

Кэспиттэр административнай эппиэтинэс сокуонугар олобуран бултуур тэрлэлэрэ былдыһабыа, ыстаараабы сүгүөхтэрэ дикэн сэрэтэбит.

Болтоно нэһилигэтин дьаһалтата.

Чуралчы улуусун дьаһалтата ДЬАНАЛ

№415

Алтынны ый 17 күнэ, 2000 с.

Балыгы күһүгү бултааһын бодьобун туһунан

Чуралчы улуусун территориятыгар балыгы муус аннынан бултааһына 2000 снл алтынны ый 20 күнүттэн ээтиннэ 30 күнүгэр дылы көгүллүүгэ. Мунхаламмыт күөллэри хатылаан мунхалааһын уонна улуус нэһиликтэрин территорияларыгар быйыл Кэбээин собото ытылыбыт күөллэригэр балыктааһын бары көрүгэ бобуллар.

Нэһиликтэр дьаһалталаа быйылгы дьылга сыһыатар, мунхалааһын бобуллубут күөллэрин испиһэтин улуустаагы айылба харыстабылын инспекциятыгар 2000 снл алтынны ый 20 күнүгэр дылы тиздэллэригэр.

Дьаһал туолуутун хонтуруолун ИДьО (Нюустров К.К.), айылба харыстабылын инспекцията (Монастырев В.М.), булчуттар обществолара (Барашков Г.К.) уонна олохтоох дьаһалталаа баһылыктарыгар сүктэрэргэ.

Чуралчы улуусун дьаһалтатын баһылыга А.Шадриг.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

№207

от 29 сентября 2000 г.

О ходе внедрения унифицированных форм первичной учетной документации на предприятиях и организациях Чуралчинского улуса

Во исполнение Постановления Правительства Российской Федерации от 8 июня 1997 года №835 "О первичных учетных документах" и "Порядка поэтапного введения в организации, независимо от формы собственности, осуществляющих деятельность на территории Российской Федерации, унифицированных форм первичной учетной документации" постановляю:

1. Повысить ответственность руководителей предприятий, организаций и учреждений по внедрению унифицированных форм первичной учетной документации на местах. Для чего необходимо:

а) усилить контроль по внедрению УФПД б) приобрести недостающие альбомы УФПД в) организовать печатание бланков с помощью компьютера, в случае невозможности приобрести бланки по заказу у улуусной типографии.

2. Редакционно-издательскому объединению улуусной газеты "Сага олох" (Полов Г.Г.) произвести печатание бланков нового образца по заказам предприятий, организаций и учреждений.

3. Улуусному отделу статистики (Пермяков В.Т.) возложить функцию распространения альбомов УФПД в бумажном варианте, а также их электронных версий среди предприятий и организаций улуса на платной договорной основе, в соответствии с их заявками.

4. Контроль за исполнением данного постановления возложить на зам. главы администрации улуса по экономике Оконешникову М.М.

1 зам. главы администрации улуса П. Мишкин.

Администрация Чуралчинского улуса РАСПОРЯЖЕНИЕ

№410

от 10 октября 2000 г.

Об охоте на зайца-беляка и боровую дичь

На основании распоряжения 1 заместителя Председателя Правительства РС (Я) И. Долинина за № 1292-р распоряжаюсь:

1. Разрешить на территории улуса охоту на зайца-беляка и боровую дичь с 9 октября по 1 ноября 2000 года.

2. Контроль за исполнением настоящего распоряжения возложить на комитет по охране природы (председатель Монастырев В.М.)

1 зам. главы администрации улуса П. Мишкин.

АТЫЛЫБЫТ

Үчүгэй туруктаах, 1986 с. оһоһуллубут УАЗ-31512 (тентоһай) массыынаһы. Капитальнай ремонт кэһниттэн сүүрүүтэ 16 тыһ. км, колелвал, мост подшилниктара, сцепление диската уо.д.а. саппаас чаастарда. Сыаната 35 тыһ. солк. Билсэр тел.: 41-970.

xxx

"Беларусь" МТЗ-82 тракторы, 1991 снлтан сүүрз сылдьар, мотуора, коробката саһа. Билсэр тел.: 42-308.

Чуралчы сэлэһиньэтин салалтата ДЬАНАЛ

№ 204

күнэ, 2000 с.

Алтынны 18

Куохара үрээттиг уонна Д.П. Лазарев аатынан ханаалтан муус ылыны бобуу туһунан

1. Чуралчы күөлүгэр түһэр Куохара уонна Д.П. Лазарев аатынан ханаал ууга кийи иһэригэр санитарнай ирдэбилгэ эппиэттээбэтин, итингэ бөһүөлэк арбаа өтүгэр олоор сүөһүлээх ыаллар ойбонноһоллорун хаачыһыар инниттэн, Куохара үрээт уонна Д.П. Лазарев аатынан ханаалга бас билин көрүнүттэн тутулуга суох бары тэрлэлэр, хаһаайыстыбалар уонна нэһилиһиньэ олохтоохтору муус ылаһалларын боборго.

2. Дьаһал туолуутун хонтуруолун айылба харыстабылын комитетыгар (Монастырев В.М.) уонна санитарнай-эпидемиологической станцияга (Готовцева С.В.) сүктэрэргэ.

Чуралчы сэл. управленниетин начальнига М. Саввина.

СҮТҮКТЭННИБИТ

Чуралчытаары ис дьыала отделынан 1997 с. Платонова Саргылана Гаврильевна аатыгар бэриллибит V-CH сериялаах, 657858 №-дээх паспорт сүтүктүнэн дьинэ суоһунан аарыллар.

xxx

Чуралчытаары ис дьыала отделынан 1997 сыллаахха Петрова Фекла Михайловна аатыгар бэриллибит V-CH сериялаах, 688774 нүөмэрдээх уонна 1980 сыллаахха Петров Григорий Михайлович аатыгар бэриллибит III-CH сериялаах, 574388 нүөмэрдээх паспорттар сүтүктэринэн дьинэ суоһунан аарыллаллар.

xxx

Кугас эриэн, кутуругун төбөтө быстыбыт, оһус тыһаһаһы ним ханна баарын көрбүт эбэтэр булбут 41-072 телефонна биллэрин.

xxx

Күрүн, уга холуттан курдуу түспүт мананнаах, төбөтө маннаас, ачыһылардаах атактара мананнардаах, уга савытыгар "ЭК" бэһээт-тээх тингэһэ оһус сүттэ. Ким ханна сылдьарын көрбүт, ханна турарын билэр дьон 41-436 телефонна биллэрэргитигэр. Маннаһы эрэнэрэбин.

xxx

Тохсунньуга төрөөбүт оһус борооску сүттэ. Кугас маннаас, кутуругун төбөтүгэр мананнаах.

41-791 телефонна эбэтэр Сокольников аатынан уулусса 1 №-гэр Толстоухов П.Е. биллэрин.

xxx

Хара, сирэин уга өттө маннаас, арбаһын үрдүнэн ойбонһунан кыра мананнаах, аттамматах тингэһэ оһус сүттэ. Ким көрбүт, булбут маннаһы тел. биллэрин: 42-275, 42-453, 41-463.

xxx

Сырдык күрүн, кэһит сирэйдээх тингэһэ оһус сүттэ. Ким көрбүт Төлөйгө 27-371 телефонна Степановтарга биллэрэргитигэр көрдөһөбүт.

xxx

Тыһы тингэһэ сүттэ. Сырдык күрүн, маннаас, буутугар "Е" бэһээт-тээх. Ким көрбүт, булбут Сыланна 23-300 телефонна биллэрин.

БИЛЛЭРИИ

Иинигиттэ күөлүгэр Кэбээин собото ытылыбытынан быйылгы мунхалааһын бобуллар.

Хатылы нэһилигэтин дьаһалтата.

Талталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ Нам улуусун олохтоһо

ОСИПОВА Марфа Серафимовна өлбүтүнэн уолугар, кийинитигэр улуустаагы гимназия учууталларыгар Руслан Михайлович, Анастасия Николаевна Осиповтарга сиэнэригэр, бары аймактарыгар дикэн кутурбаммытын тиздэбит.

Чуралчы гимназиятын коллектива.

Редактор: ПОПОВ Г.Г.
ААДЫРЫСЫТ: 678700, Чуралчы сэл. Карл Маркс уул. 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫБЫГ: редактор - 21-332, отделлар - 21-265.

Хаһыаты тэрийдэччилэр: Редакция, Улуус дьаһалтата, Саха Республикаһын Правительствота. Хаһыат сахалык тылһынан - сэрэдээ, субуотада таһсар. Хаһыат индекса: 54907

Автор суругар эһилэр саһаа редакция позициятыгар мэддэн сөп түбэлэр буолбатах. Суруука ыһыллар чадчылар кырдыктаахтарыгар эппиэттээһин автор тус бэйэтэ сүтэр.

«Сахаполиграфиздат» компания, Таатта улуусунаагы типография. Офсетнай бэһээт. 678650, Ытык-Күөл сэл. А. Мординов уул. № 18. Тиража 1965. Сакааһын №№-рэ 120-121. 20.10.2000 с. бэһээткэ бэрилиннэ.